

Verslag

“OCMW: van overbevraagd naar onbemand?”

6/10/2022

Onder deze titel organiseerde VIEWZ in samenwerking met de Federatie van Vlaamse OCMW maatschappelijk werkers op donderdag 6 oktober jl. een seminar.

Het werd een succesvolle bijeenkomst met ca. 150 deelnemers waaronder slechts een viertal leden van Exello.net aanwezig waren in het Brussels 44 Center.

Vier sprekers hielden een inleiding en 10 experts gingen in 3 panels in gesprek over de problemen en mogelijke oplossingen over de huidige situatie waarin een van het grote tekort is ontstaan aan maatschappelijk werkers, over de sociale (on)zekerheid en over de wooncrisis.

De aanwezigen in de zaal verstonden de noodkreet duidelijk zoals ook een conclusie was dat het maatschappelijk werk bij de OCMW's méér dan ooit een belangrijke maatschappelijke opdracht heeft te vervullen. Hieronder volgt een verslag van de inleidingen.

De voorzitter van de Federatie van Vlaamse OCMW maatschappelijk werkers, Ümit Karanfil, deed de aftrap. Bestuurslid Guido de Baere van dezelfde Federatie en voor zijn pensionering werkzaam bij het OCMW van Gent, hield vervolgens een gloedvol betoog waarin hij sociaal werkers 'de kanaries in de kolenmijn van de samenleving' noemde. Maar ook 'oververmoeide loodgieters die elke dag uitrukken om lekkende kraantjes te stelpen'. Hij gaf aan dat het seminar het begin van een keerpunt zou moeten zijn. 'Beleidsmensen', vond hij, 'zouden zich moeten afvragen 'hoe ze de maatschappelijk werker het beste in hun kracht zouden kunnen zetten'. Hij verzocht ook om grotere betrokkenheid bij alle geledingen van de Federatie. Lokale oplossingen werken volgens hem niet. 'Er is nood aan structurele en bovenlokale oplossingen en elk beleidsniveau is daarbij nodig'. , zo sloot hij af.

Vervolgens kreeg Federaal minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie, belast met Personen met een handicap, Armoedebestrijding en Beliris, Karine Lalieux, het woord. Ze gaf aan dat ze had waargenomen dat de OCMW's bij alle crises betrokken is, zoals bij COVID, watersnood, Oekraïne en nu de energiecrisis. Ze gaf ook aan dat vanuit de regering geprobeerd was om de OCMW's met financiën te ondersteunen, maar dat er helaas een groot personeelsprobleem is bij de OCMW's. Een mogelijke oplossing zou volgens haar gevonden kunnen worden in het beter bekend en bemind maken van het beroep van OCMW-maatschappelijk werker bij de Hogescholen. De POD MI zou dit volgens haar gaan aanpakken. Ook liggen er volgens de minister mogelijkheden bij de vereenvoudiging en automatisering van de administratie en dat daartoe een POD-werkgroep was opgericht. Daarnaast wordt ook gewerkt aan de vereenvoudiging van het GPMI.

Als derde spreker meldde zich de directeur van de POD MI: Alexander Lesiw. Hij nam de aanwezigen mee met een analyse en op basis daarvan een aantal oplossingen en conclusies.

1. Analyse:

- Het aantal leefloonbegunstigden is van 2007 t/m 2022 toegenomen van 80.000 tot 155.000
- De andere maatschappelijke hulp en dienstverlening door het OCMW bleef na een piek eind 2021 over die zelfde jaren hangen op 16.000 cliënten
- Het Leefloon als voorschot op een uitkering steeg tussen januari 2020 en mei 2021 van ruim 6000 naar 11.000 en daalde in mei 2022 weer naar 7.000

- Het aantal maatschappelijk werkers in België steeg tussen 2017 en 2021 van 44.000, met een daling in 2019 naar 40.000, naar 60.000
- Het aantal openstaande vacatures van maatschappelijk werkers steeg tussen 2017 van 95 naar 510 eind maart 2022
- Het aantal ingeschreven studenten sociaal werk voor een professioneel gerichte opleiding (bachelor) in Vlaanderen daalde tussen 2011-2012 en 2019-2020 van 6600, met een stijging in 2014-2015 van 6950 naar 5975

2. Oplossingen: structurele maatregelen

2.1 Versterken van de Sociale Zekerheid

Voor de Hervorming waren er 5800 personen met een aanvullend leefloon bovenop hun ziekte-uitkering

De Hervorming zal er toe leiden dat er vanaf de eerste maand tegen 2024 recht is op het minimum voor primaire arbeidsongeschiktheid.

Dit zal via de zogeheten UNIPROC-procedure tot gevolge hebben dat de OCMW's minder voorschotten zullen moeten uitbetalen.

2.2 Specifieke maatregelen voor de OCMW's en hun doelpubliek

- Structurele verhoging personeelskosten RMI (cumulatief over de periode 2015-2021 was er verhoging van meer dan 182 miljoen euro)

- Wijziging GPMI voor niet studenten (2016-2021): 169 miljoen euro

Er zijn extra financiële middelen aan de OCMW's toegekend van 36 miljoen voor

'Compensatie impact van de wijziging in werkloosheidsreglementering (2014-2016)

- 23 miljoen voor de vluchtelingencrisis (2016-2017)

- 112 miljoen voor maatregelen in het kader van de Coronacrisis (2020-2021)

- ca. 53 miljoen voor de Oekraïne-crisis (2022)

2.3 Administratieve vereenvoudiging

- zie de Omzendbrief over de middelentoets (<https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/algemene-omzendbrief-betreffende-de-wet-van-26-mei-2002-betreffende-het-recht-op>)

- Project Prima Vera

2.4 Werkgroep GPMI

2.5 Automatisering van (afgeleide) rechten

- Attesten A036: multifunctioneel attest leefloon (**Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig.**)

Er zijn verschillende manieren om na te gaan of iemand recht heeft op (equivalent)

Leefloon (cijfers voor 2021):

- Attesten die verstuurd worden naar partners van OCMW's c.a. 1,8 miljoen;

- Attesten die geconsulteerd worden ca. 4,2 miljoen

- Attesten die verstuurd worden naar MyBenefits ca. 1,2 miljoen

7,2 miljoen in totaal

- Sociaal tarief Gas en elektriciteit
- Werken aan automatisering Sociaal Verwarmingsfonds

2.6 Diplomavereiste voor maatschappelijk werkers (overleg tussen Federaal niveau, regio's en OCMW Federaties)

2.7 Delegatie van taken

Maatschappelijk werker	Administratief personeel
Uitvoeren van sociaal onderzoek	Verwerking van het voorstel n e software
Onderzoek Kruispuntbank Sociale Zekerheid	Verwerking van de beslissing
Inhoudelijk nalezen van sociale verslagen	Doorsturen van de toelagereformulieren naar de POD MI

2.8 Werken aan de imago's van de OCMW's met bijvoorbeeld beeldmateriaal, Open Dagen en stages

3. Conclusies: De problematiek is belangrijk en dringend. Er zijn geen simpele oplossingen, maar het is een complex geheel met veel bevoegdheden en partners.

Antwoord:

- Versterken van de sociale zekerheid
- Structurele financiering van OCMW's en personeel
- Administratieve vereenvoudiging en automatisering
- Diplomavereiste hervormen
- Verbeteren van de aantrekkelijkheid van de functie OCMW-maatschappelijk werker en het imago van OCMW's

Als vierde en laatste spreker kwam Peter Coussaert, hoofd van de afdeling Samenleven en Beleven van de VVSG aan het woord.

Negatief Framework: Het gaat niet goed met het OCMW Maatschappelijk Werk

- Ons imago is niet steeds even goed bij de brede bevolking, bij politici maar ook bij andere hulpverleners
- Er is veel administratieve last voor de sociaal werker en de cliënt
- We kunnen nog beter doen om cliënten hun rechten te laten effectueren
- We kampen met een tekort aan werkkrachten (en/maar we zijn niet alleen)
- Er zijn nog veel structurele uitsluitingsmechanismen
- Belangrijk:
 - * veel clichés
 - * spanning tussen veel maatschappelijke opdrachten (activeren, rechten garanderen, hulpverlening, uitbetaling, schuldhulp....)
 - * discussies lijken dus inherent

Positief Framework: het gaat goed met het OCMW Sociaal Werk

- We doen aan maatschappelijke dienstverlening en we moeten daar fier op zijn
- We zijn de enigen die dat garanderen en waar tegenspraak mogelijk is
- We zijn het sluitstuk van de Sociale Zekerheid
- Administratie is ook wezenlijk onderdeel (maar het kan eenvoudiger)
- We zorgen voor de meest nabije hulp- en dienstverlening
- We maken dagelijks het verschil in de levens van mensen die kampen met complexe problemen die (vaak) hun fierheid zijn verloren
- Als cliënten met ons in contact treden is het overgrote deel zeer tevreden over de geboden hulp
- We hebben heel wat tools in handen die mensen stappen vooruit kunnen laten zetten
- De sociale dienst bestaat uit een pak betrokken medewerkers

Wat gaan we er aan doen?

- Vertrekken vanuit een gezamenlijke inspanning, dus met
 - De maatschappelijk werkers zelf
 - De lokale besturen
 - De Federatie van Vlaamse OCMW Maatschappelijk Werkers (<https://federatievlaamseocmwmaatschappelijkwerkers.be/>)
 - De centrale overheden (Vlaams en federaal)
 - Onze Waalse en Brusselse collega's (UCVW (<https://www.uvcw.be/>) en Brulocalis (<https://brulocalis.brussels/nl>))
 - De hogescholen en universiteiten
 - Anderen in deze 'coalitie van welwillenden'

Wat onderneemt de VVSG?

Verkenning diplomavooraarden

- Te weinig sociaal werkers
 - Diensteneconomie sterk gegroeid
 - Complexere samenleving = complexere job
 - Lokaal bestuur als weinig aantrekkelijke werkgever
 - Veranderd landschap opleidingen
 - Kwaliteitsdiscussie
 - Vraag van andere agogische opleidingen
- Verkenning diplomaprofielen
- Basisidee / Te verkennen pistes
 - Schakeling
 - Bijbrengen wat niet gekoppeld is in basisdiploma
 - Idee: verwerven competenties gekoppeld aan tewerkstelling
- Onze partners in dit verhaal: minister Lalieux, POD MI, minister Somers, ABB, UCVW
- Heel warme oproep aan de Hogescholen om mee te zoeken naar een technische oplossing en hun inhoudelijke kennis in te brengen. We hebben elkaar nodig vanuit deze doelstelling

Ten slotte nog extra aandacht voor:

OCMW verhalen (gestart door Marjolein De Wilde): <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/ocmw-verhalen>

Andere acties (in ontwikkeling of reeds bezig)

- De goede praktijken safari
- Jobcrafting T-shaped professional (<https://organisatieleren.be/jobcrafting>)
- Speeddates (<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/28/mol-zoekt-maatschappelijke-werkers-maar-vindt-weinig-kandidaten/>) en (https://www.linkedin.com/posts/mathias-vaes-02123378_maatschappelijk-assistent-jobspeeddate-activity-6881319570989178880-sWan/)
- Stages bij de OCMW's
- Noden van startende sociaal werkers
- Scriptieprijs maatschappelijke dienstverlening
- Werken rond het BCSD (<https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/werking-bestuur/ocmw/het-bijzonder-comit%C3%A9-voor-de-sociale-dienst>)
- Stoomcursussen startende maatschappelijk werkers
- Kafka studio (https://nl.wikipedia.org/wiki/Studio_Kafka)
- Intervisies sociale dienst (<https://www.vvsg.be/nieuws/met-socrates-op-de-sociale-dienst-door-intervisie-het-eigen-professioneel-handelen-onderzoeken>)
- Werken rond handelingsruimte binnen de OCMW's (<https://sociaal.net/achtergrond/een-goede-sociaal-werker-neemt-het-niet-zo-nauw-met-regels/>)
- Vormingsaanbod politiserend werken (<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/opleidingen-en-vormingen-sociaal-werk>) en (<https://sociaal.net/achtergrond/praktijkwerkers-over-politiserend-sociaal-werk/>) en (<https://sociaal.net/achtergrond/politiserend-werken-problemen-enkel-signaleren-heeft-zelden-effect/>)

Peter Coussaert sloot af met:

'Ik ben vaak boos en juist dat maakt me een goed maatschappelijk werker'
(<https://sociaal.net/column/maatschappelijk-werker-ik-ben-vaak-boos/>)

Jan Timmerman